

27. Paraules que fan mal

Em podeu atacar amb cops i pedres, però les paraules també fan mal!

Temes	Discriminació, Igualtat de gènere, Violència
Nivell de dificultat	Nivell 2
Edat recomanada	10-13 anys
Temps estimat	60 minuts
Grup	5-20 infants
Tipus d'activitat	Fer llistes, establir preferències, debat
Resum	Els infants han de donar exemples de llenguatge ofensiu i analitzar les seves causes i efectes.
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Reflexionar sobre les causes i efectes del llenguatge esfereïdor. • Comprendre com les persones poden reaccionar de manera diferent a diferents paraules. • Comprendre els límits de la llibertat d'expressió. • Practicar la capacitat per enfrontar-se al llenguatge esfereïdor.
Preparació	• Copiem l'article 13 de la CDI en un paperògraf o a la pissarra.
Material	<ul style="list-style-type: none"> • Notes adhesives o trossets de paper i cinta adhesiva • Paperògraf i retolador, o pissarra i guix • Una còpia de l'article 13 de la CDI.

Instruccions

- Llegim en veu alta o escrivim l'article 13 de la CDI. Assenyalem que aquest article de la CDI dona als infants llibertat d'expressió, però restringeix específicament l'expressió que no respecta els drets i la reputació dels altres. Comencem un debat sobre la llibertat d'expressió amb preguntes com ara:
  - Sempre hauríem de poder dir tot el que vulguem?
  - S'haurien de posar límits al que podem dir d'allò que pensem o creiem?
  - Quina mena de llenguatge no respecta els drets de les altres persones?
  - Quina mena de llenguatge embruta la reputació dels altres?
- Expliquem que amb aquesta activitat explorarem algunes d'aquestes preguntes.
- Donem a tothom trossos de paper i els demanem que escriguin comentaris ofensius que hagin escoltat fer sobre altres infants, o malnoms que es diuen els infants entre ells, cada un en un paper diferent.
- A la paret fem una escala com aquesta, que vagi de «bromista/juganer» a «extremadament dolorós/degradant». Els infants han de col·locar les seves paraules al lloc on els sembli que han d'anar segons l'escala. Durant aquesta part de l'activitat no es pot parlar.

Bromista/ juganer/no dolorós	Una mica dolorós/ degradant	Més o menys dolorós/degradant	Molt dolorós/ degradant	Extremadament dolorós/degradant

5. Després tothom examina la paret en silenci. És normal que apareguin les mateixes paraules varies vegades i que gairebé sempre estiguin valorades en diferents graus de severitat.

Reflexió i avaluació final

- Quan els infants hagin tornat a seure, demanem-los què han observat, tot guiant la seva anàlisi amb preguntes del tipus:
  - Hi havia paraules que apareixien en més d'una columna?
  - Per què penseu que hi ha persones que no han considerat dolorosa una paraula i n'hi ha d'altres per a qui era dolorosa o degradant?
  - Té alguna importància com es digui la paraula? O qui la digui?
  - Per què fa servir la gent paraules així?
  - Fer mal als altres amb paraules és una forma de violència? Per què?
- Demanem als infants si poden veure cap patró o categoria entre aquestes paraules ofensives. Quan els infants comencin a identificar i mencionar les categories (p. ex. sobre aspecte físic i capacitats, característiques mentals, sexualitat, família o origen ètnic), escrivim les categories a la pissarra. Dirigim l'anàlisi amb preguntes com:
  - Hi ha paraules que només es diuen a les nenes? I als nens?
  - Per què penseu que el llenguatge ofensiu recorre a aquests temes?
  - En quins temes o categories sembla que estiguin les paraules que hem considerat més ofensives?
  - Quines conclusions podem extreure del llenguatge ofensiu basant-nos en aquestes categories?
- Demanem als infants que treguin els seus papers del primer quadre i que els recol·loquin a sota del tema o categoria on encaixin millor. Podríem necessitar una categoria que es digués «Altres». Quan els infants tornin a seure, fem preguntes com:
  - Quines categories sembla que tinguin més papers? Com ho podeu explicar?
  - És possible que les paraules que hem considerat més ofensives estiguin en categories concretes?
  - No respongueu en veu alta, però penseu: les paraules que feu servir entren en alguna categoria concreta?
  - La classe es divideix en grups petits i es dona a cadascun uns quants dels papers amb les paraules que es consideren més doloroses. Demanem a una persona de cada grup que llegeixi la primera paraula o frase. El grup ha d'acceptar que és un comentari ofensiu i parlar de: 1) Si s'hauria de permetre que la gent digués coses així. 2) Què fer quan això passa. El procediment es repeteix amb cada paraula o frase.
- Els infants han de presentar les conclusions del pas 3. Relacionem el discurs ofensiu amb la responsabilitat envers els drets humans fent preguntes com:
  - Els adults tenen alguna responsabilitat a l'hora d'intervenir davant d'un discurs ofensiu? Si és així, per què?
  - Els infants tenen la responsabilitat d'aturar-lo quan en són els receptors? Si és així, per què?
  - Que podem fer a la nostra comunitat per aturar els discursos ofensius?
  - Per què és important fer-ho?
  - De quina manera manca el discurs ofensiu al respecte pels drets humans d'algú?

Suggeriments de continuïtat

- Podem prolongar el debat sobre què poden fer els infants per aturar el llenguatge ofensiu organitzant jocs de rol en els quals els infants s'hagin d'insultar i els deixem experimentar junts possibles maneres de respondre.

- L'activitat «7. De mirar a ajudar» ajuda els infants a plantejar-se què poden fer ells individualment per intervenir davant de comportaments ofensius.

Propostes d'acció

- Fem servir aquesta activitat per parlar de com utilitzen el llenguatge els infants dins d'aquest grup. Hi ha paraules que el grup acordi no fer servir?
- Si el grup ja ha creat les seves normes, valoreu la possibilitat d'afegir una clàusula relativa al llenguatge ofensiu.

Consells per a la facilitació

- Aquesta activitat precisa d'un criteri sensible per part del facilitador. Tot i que els infants saben «paraulotes» des de molt petits, poques vegades parlen d'això amb adults. És probable que els passos 2-4 provoquin vergonya i riures nerviosos, potser els infants necessiten que els assegureu que poden dir aquest tipus de paraules en públic en aquest context. No les esteu «emprant», sinó que esteu parlant d'elles.
- És bona idea no dir les paraules en veu alta sinó deixar-les sense pronunciar, només per escrit, excepte en el pas 3 de la reflexió, en què els infants estan decidint si una paraula és acceptable o no.
- Un punt d'aprenentatge central d'aquesta activitat és que les mateixes paraules poden tenir intencions molt diferents, és a dir, una paraula que per a un infant pot ser de broma, pot ser molt ofensiva per a un altre. No hem de permetre que la discussió mini els sentiments d'algun infant molt sensible pel fet que d'altres considerin que una paraula és innòcua. Potser volem passar més temps explorant els factors que poden conscienciar algú cap a certes paraules.
- Aquesta activitat no està recomanada per a grups amb una franja d'edat molt àmplia. Hem de ser conscients que alguns infants poden no conèixer el significat d'algunes paraules, especialment les que tinguin a veure amb la sexualitat; els infants més petits potser no comprenen que algunes paraules estan relacionades amb comportaments sexuals. Cal adaptar amb cura aquest exercici per al nostre grup específic.
- La reflexió és bàsica per aquesta activitat. Els infants han de tenir temps de sobres per crear les seves categories i extraure les seves pròpies conclusions. Si no es fa així, la relació amb els drets humans quedarà, en el millor dels casos, poc clara.

Adaptació per a infants més petits

- Aquesta activitat es pot modificar per a infants més petits (p. ex. 8-10 anys o fins i tot més petits) si ometem la instrucció 1 i només fem les preguntes del primer pas de la reflexió. Es conclou reflexionant amb el grup sobre com evitar fer servir paraules que fan mal a la gent.

Variacions

Per a infants més grans: potser preferiu fer l'activitat en dies separats, com ara l'activitat i els passos 1 i 2 de la reflexió el primer dia, i els passos 3 i 4 un altre dia, per tal de donar temps als infants per assimilar el que han après i que comencin a fer observacions més informades sobre el món que els envolta.

Per a infants més petits: n'hi ha prou amb el pas 1 de la reflexió. Feu el seguiment amb jocs de rol sobre com respondre al llenguatge ofensiu.

